

ДІАГНОСТИКА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ

Західноукраїнський національний університет

Анотація. У статті досліджено сутнісно-змістовну характеристику поняття діагностика, а також обґрунтовано методичні підходи діагностики економічної безпеки підприємства

Ключові слова: економічна безпека підприємства, діагностика економічної безпеки підприємства, індикаторний підхід, економіко-математичний підхід, ресурсно-функціональний підхід

DIAGNOSIS IN THE SYSTEM OF ECONOMIC SECURITY OF ENTREPRENEURIAL STRUCTURES: METHODOLOGICAL APPROACHES

Abstract. The article investigates the substantive characteristics of the concept diagnostics, as well as substantiates the methodological approaches to the diagnosis of economic security the enterprise

Keywords: economic security of the enterprise, diagnostics of economic security of the enterprise, indicator approach, economic-mathematical approach, resource-functional approach

У сучасних трансформаційних умовах встановлено, що в системі економічної безпеки підприємства надзвичайно велику роль мають відігравати діагностика та планування. Це пов'язано зокрема з тим, що коли “економічна безпека підприємства” розглядається як захищеність підприємства, саме тому необхідно знати ступінь такої захищеності як у кількісному, так в у якісному вираженні, для чого мають бути застосовані спеціальні діагностичні інструменти.

На основі проведених досліджень встановлено, що діагностика (з грец. diagnosis “розпізнання”) є галуззю знань, що вивчає теорію та методи організації процесів постановки діагнозу, а також принципи побудови засобів діагностування. Розрізняють економічну діагностику (дослідження діяльності, що має на меті вивчення тенденцій його розвитку) та організаційну (система методів, прийомів і методик проведення досліджень для визначення цілей функціонування суб'єкта господарювання, способів її досягнення, виявлення проблем і вибору варіантів їхнього розв'язання) [1].

Доведено, що у системі економічної безпеки підприємства діагностика потребує визначення захищеності його потенціалу (виробничо-технічного, фінансового, соціального тощо) і тенденцій його зміни. При цьому під економічною безпекою підприємства з цієї позиції розуміти захищеність його потенціалу (виробничого, організаційно-технічного, фінансово-економічного, соціального) від негативної дії зовнішніх і внутрішніх чинників, прямих або непрямих економічних загроз, а також здатність суб'єкта до відтворення.

З практичної точки зору встановлено, що у сфері безпеки функціонування суб'єктів господарювання розроблено декілька методичних підходів до оцінювання економічної безпеки підприємств, які відрізняються між собою методами розрахунків, критеріями безпеки, практичною спрямованістю, рівнями узагальнення та абстрагування. Проаналізуємо найбільш поширені з цих підходів.

Перший підхід – індикаторний. Згідно з цим підходом, рівень безпеки функціонування підприємства визначається за допомогою системи індикаторів. Індикатори представляють собою кількісні та якісні величини, які характеризують граничні значення різноманітних функціональних показників. Методика оцінювання економічної безпеки суб'єктів господарювання полягає в порівнянні фактичних показників діяльності підприємств зі встановленими індикаторами – роблять висновок про рівень економічної безпеки суб'єкта господарювання [2].

Другий підхід визначимо як економіко-математичний. Д. Ковальов та І. Плетникова пропонують власну методику визначення рівня безпеки функціонування суб'єктів господарювання на підставі розрахунку критерію (інтегрального показника) економічної безпеки підприємства.

Науковці вважають, що вплив усіх чинників, – як внутрішніх, так і зовнішніх, – на економічну безпеку підприємства проявляється у зміні показників його діяльності. Отже, рівень економічної безпеки підприємства $P_{екб}$ може бути поданий у вигляді функції багатьох змінних:

$$P_{екб} = F(X_i) = b_1f(x_1) + b_2f(x_2) + \dots + b_n f(x_n), \quad (1)$$

де x_1, x_2, \dots, x_n – основні показники діяльності підприємства; $f(x_1), f(x_2), \dots, f(x_n)$ – локальні функції залежності рівня економічної безпеки від відповідних показників діяльності підприємства; b_1, b_2, \dots, b_n – питома вага значущості кожного показника для економічної безпеки підприємства ($\sum b_i = 1$); n – кількість показників.

Третій підхід – ресурсно-функціональний. Представники ресурсно-функціонального підходу пропонують визначати рівень економічної безпеки на основі оцінки ступеня використання ресурсів підприємства за кожною функціональною складовою. При цьому як корпоративні ресурси використовуються фактори бізнесу, зокрема, ресурс капіталу (акціонерний капітал та фінансові ресурси), ресурс персоналу, ресурс інформації та технологій, техніки та обладнання, прав (права на використання патентів, ліцензій та квот на використання земель) [3].

Прорезюмувавши вище описане встановлено, що діагностика та планування, маючи загальнонаукові функції, набудуватимуть специфічних ознак відповідно до особливостей, притаманних підприємствам різної галузевої приналежності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Васильчак С. В., Вінтоняк С. Ф. Організація безпеки банківської діяльності в Україні. Науковий вісник НЛТУ України. 2016. Вип. 21.18. С. 153–157.
2. Вівчар О. І. Специфіка особливостей фінансово-економічної безпеки банківського контролю над економічною злочинністю. Вісник Дніпропетровського університету. Науковий журнал № 4. Том 24. Дніпропетровськ. 2013. С. 53–58.
3. Вівчар О. І. Стратегія забезпечення банківської безпеки: проблеми та перспективи. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. Випуск II (50). Чернівці, 2013. С. 44-47.

Шатарський Артур Яремович, здобувач кафедри кримінального права та процесу і правоохоронної діяльності, Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, e-mail: a.shatars84@gmail.com

Shatarskyi Artur, getter of the Department of Criminal Law and Procedure and Law Enforcement, Western Ukrainian National University, Ternopil, e-mail: a.shatars84@gmail.com